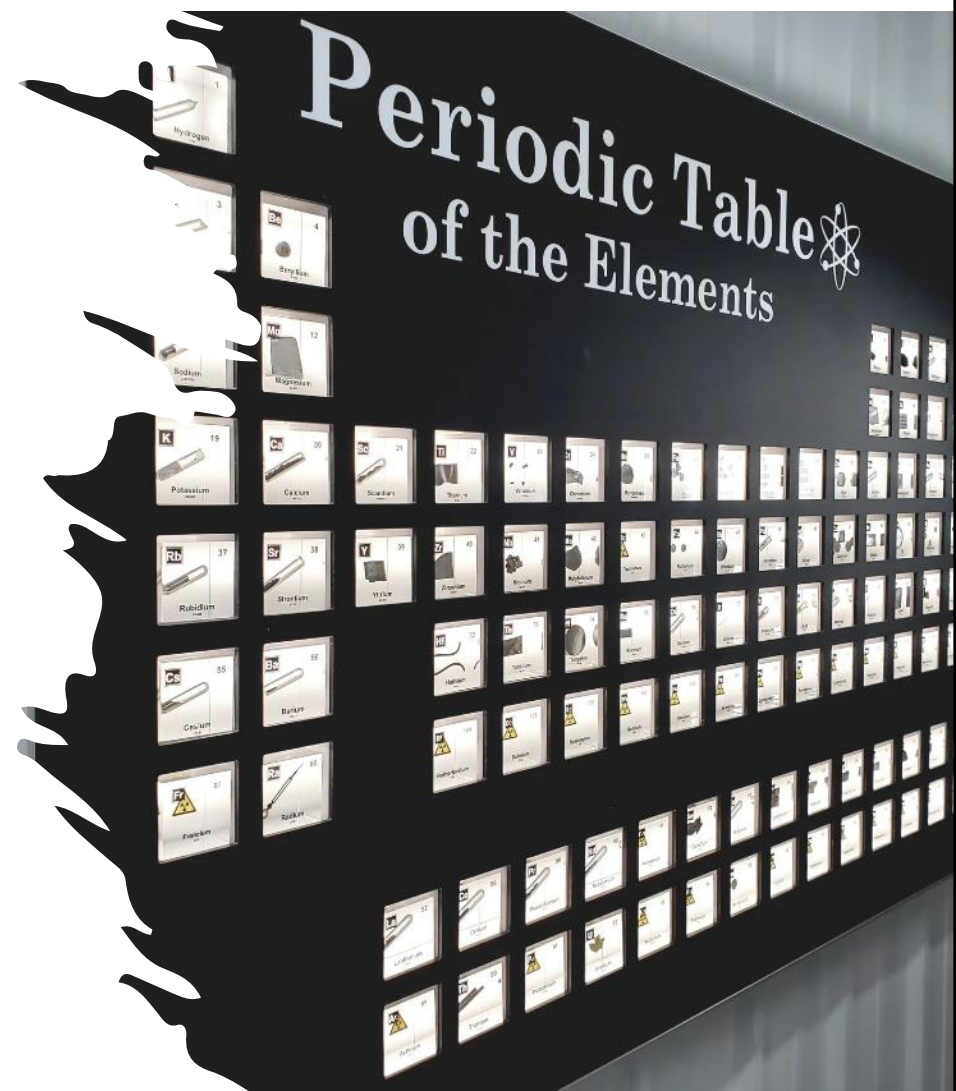

Halogéncsoport elemei

Készítette:

Vörös Dávid

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
															pnictogens	chalcogens	halogens		Atomic Symbol Name Weight
1	1 H Hydrogen -1 1	2 He Helium	s block		7s		7p		6d		5f								
2	3 Li Lithium	4 Be Beryllium	p block		6s		6p		5d		4f								
3	11 Na Sodium	12 Mg Magnesium	d block		5s		5p		4d										
			f block		4s		4p		3d										
					3s		3p		2d										
					2s		2p		1d										
					1s		1p												
4	19 K Potassium	20 Ca Calcium	21 Sc Scandium	22 Ti Titanium	23 V Vanadium	24 Cr Chromium	25 Mn Manganese	26 Fe Iron	27 Co Cobalt	28 Ni Nickel	29 Cu Copper	30 Zn Zinc	31 Ga Gallium	32 Ge Germanium	33 As Arsenic	34 Se Selenium	35 Br Bromine	36 Kr Krypton	
5	37 Rb Rubidium	38 Sr Strontium	39 Y Yttrium	40 Zr Zirconium	41 Nb Niobium	42 Mo Molybdenum	43 Tc Technetium	44 Ru Ruthenium	45 Rh Rhodium	46 Pd Palladium	47 Ag Silver	48 Cd Cadmium	49 In Indium	50 Sn Tin	51 Sb Antimony	52 Te Tellurium	53 I Iodine	54 Xe Xenon	
6	55 Cs Caesium	56 Ba Barium	57-71	72 Hf Hafnium	73 Ta Tantalum	74 W Tungsten	75 Re Rhenium	76 Os Osmium	77 Ir Iridium	78 Pt Platinum	79 Au Gold	80 Hg Mercury	81 Tl Thallium	82 Pb Lead	83 Bi Bismuth	84 Po Polonium	85 At Astatine	86 Rn Radon	
7	87 Fr Francium	88 Ra Radium	89-103	104 Rf Rutherfordium	105 Db Dubnium	106 Sg Seaborgium	107 Bh Bohrium	108 Hs Hassium	109 Mt Meitnerium	110 Ds Darmstadtium	111 Rg Roentgenium	112 Cn Copernicium	113 Nh Nihonium	114 Fl Flerovium	115 Mc Moscovium	116 Lv Livermorium	117 Ts Tennessine	118 Og Oganesson	
			Oxidation states are the number of electrons added to or removed from an element when it forms a chemical compound.																
			6	57 La Lanthanum	58 Ce Cerium	59 Pr Praseodymium	60 Nd Neodymium	61 Pm Promethium	62 Sm Samarium	63 Eu Europium	64 Gd Gadolinium	65 Tb Terbium	66 Dy Dysprosium	67 Ho Holmium	68 Er Erbium	69 Tm Thulium	70 Yb Ytterbium	71 Lu Lutetium	
			7	89 Ac Actinium	90 Th Thorium	91 Pa Protactinium	92 U Uranium	93 Np Neptunium	94 Pu Plutonium	95 Am Americium	96 Cm Curium	97 Bk Berkelium	98 Cf Californium	99 Es Einsteinium	100 Fm Fermium	101 Md Mendelevium	102 No Nobelium	103 Lr Lawrencium	

Általános ismertetés

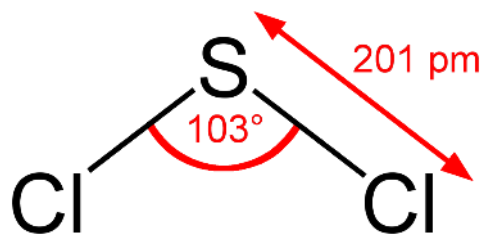
Halogén elemek általános jelölésük: X

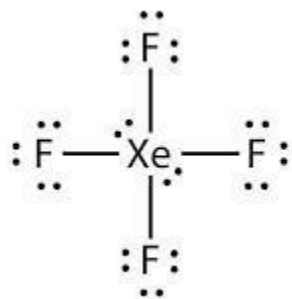
X	X ₂	Szín	Szag	Std. halmazállapot	Polaritás	Másodrendű kötőerők
F	F ₂	Halvány sárga	Kellemetlen, szúrós	Gáz	Apoláris	Diszperziós kölcsonhatás
Cl	Cl ₂	Sárgászöld		Gáz		
Br	Br ₂	Vörösbarna		Folyadék		
I	I ₂	Szürke, gőzei lila		Szilárd		

X	Atom sugár	Anion sugár	Olvadáspont	Forráspont	Elektron szerkezet
F	42 pm	119 pm	-220,0 °C	-188,1 °C	$1s^2 2s^2 2p^5$
Cl	79 pm	167 pm	-101,5 °C	-34,0 °C	$1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^5$
Br	94 pm	182 pm	-7,35 °C	58,9 °C	$1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6 4s^2 3d^{10} 4p^5$
I	115 pm	206 pm	113,7 °C	184,3 °C	$1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6 4s^2 3d^{10} 4p^6 5s^2 4d^{10} 5p^5$

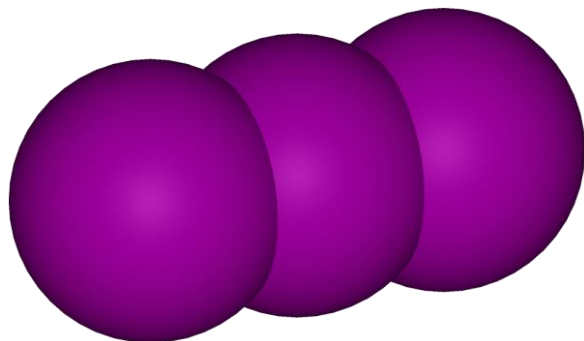
X	Std. potenciál	Oxidálóképessége	ion oxidálhatóságának	Ionizációs energia	elektronaffinitás	Kovalens kötés erőssége
F	+2,87	Legnagyobb oxidálóképesség	Legnehezebben oxidálható	Legnagyobb	328 kJ/mol	Legerősebb
Cl	+1,36	-	-	-	349 kJ/mol	-
Br	+1,06	-	-	-	324,6 kJ/mol	-
I	+0,54	Legkisebb oxidálóképesség	Legkönnyebben oxidálható	Legkisebb	295,2 kJ/mol	Leggyengébb

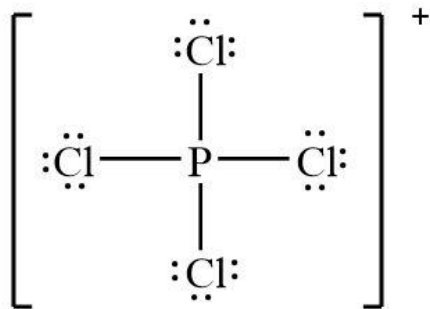
Hajlított,
poláris

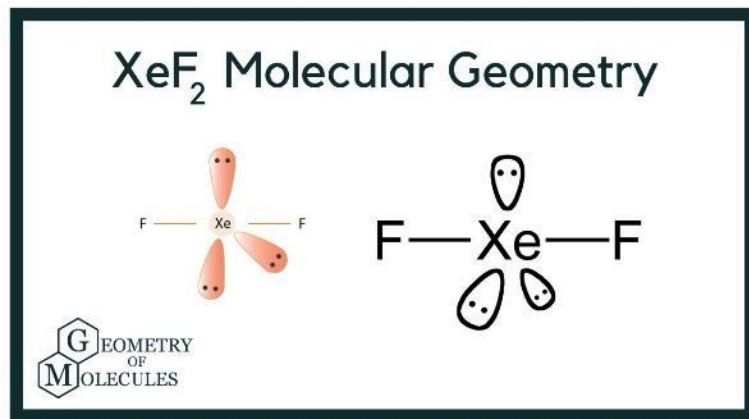
Négyzetes planáris,
apoláris

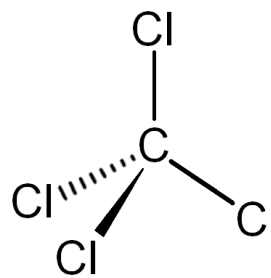
Lineáris, apoláris

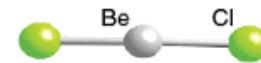
Tetraédères,
apoláris

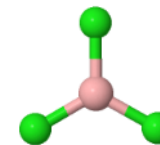
Lineáris, apoláris

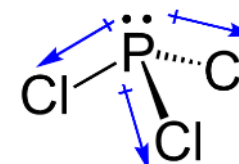
Tetraédères, apoláris

Lineáris, apoláris

Trigonális planáris,
apoláris

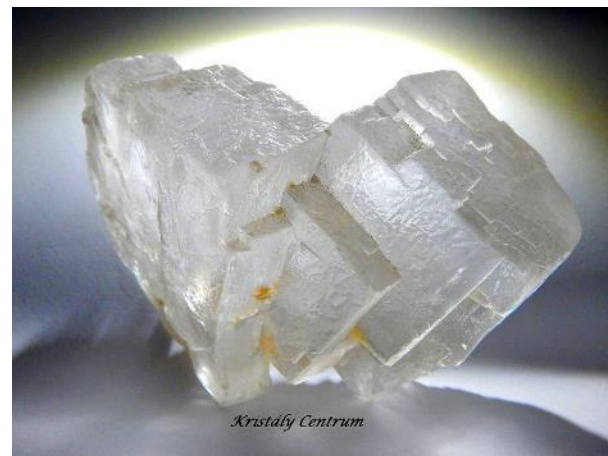
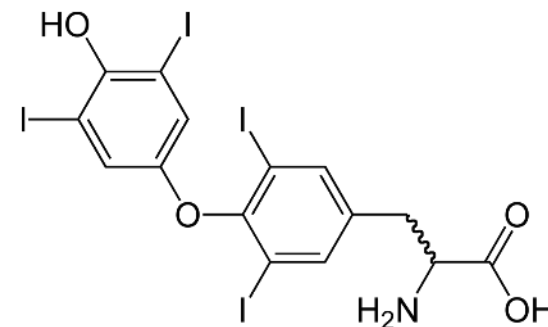

Trigonális piramis,
poláris

Direction of
Overall Dipole

Előfordulásuk a természetben:

- Természetben elemi állapotban nem fordulnak elő.
(Vajon miért?)
- Fluor: Nagyon sok ásványban előfordul pl.: CaF_2 (fluorit), illetve $\text{Ca}_5(\text{F}(\text{PO}_4)_3)$ (apatit) formájában a fogainkban is.
- Klór: Nagyon sok helyen, szinte mindenhol. Természetben ásványokban, ionként (Cl^-) óceánokban, élőlényekben. Kősótelepekből bányásszák.
- Bróm: A természetben sótelepek felső részében szerves vegyületekben, sósvizekben, tengeri élőlényekben.
- Jód: A jód elsősorban a tengerben oldott formában, moszatokban valamint más tengeri növényekben és állatokban (pl.: szivacsok) található meg. Emberben is megtalálható, pl.: hormonokban, tiroxin és trijód-trionin. A jód sók, például jodid formájában jelenik meg a természetben.

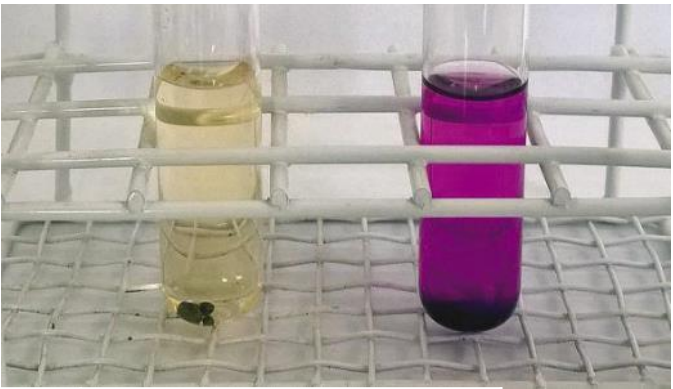

Oldhatóságuk:

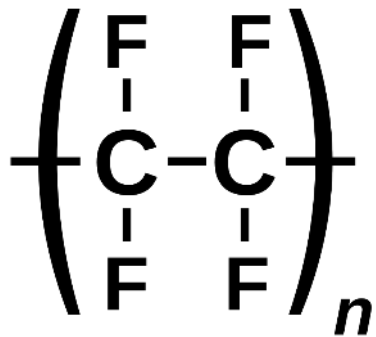
- Annak ellenére, hogy apolárisak vízben korlátozottan oldékonyak, mert azzal reakcióba lépnek.
  - $2 F_2 + 2 H_2O = 4 HF + O_2$
  - $X_2 + H_2O \leftrightarrow HX + HXO$
  - Savval a visszaalakulás, lúggal az átalakulás irányába eltolható.
  - Kísérlet: Mi történne, ha brómos vízhez NaOH oldatot adnánk? Majd utána ehhez HCl oldatot?

- Apoláros oldószerekben is oldódnak.
  - A jód esetében az oxigén tartalmúakban barna, oxigénmentesekben lila színnel. Ok: Az oxigén nemkötő elektronpárjai képesek a jóddal kölcsönhatásba lépni, így megváltozik a gerjeszthetősége és ezáltal a színe is.

HXO	HXO ₂	HXO ₃	HXO ₄
hipohalogénessav	halogénessav	halogénsav	perhalogénsav
HClO	HClO ₂	HClO ₃	HClO ₄
hipoklórossav	klórossav	klórsav	perklórsav

Fluor

Poli(tetrafluoretilén)

A teflon tapadásmertességének oka: Apoláris molekula és a diszperziós erők is gyengék, mert a F kicsi és nagy EN-ú atom, így sem a poláris anyagokkal, sem az apolárisakkal nem alakít ki jelentős erősségű kölcsönhatást.

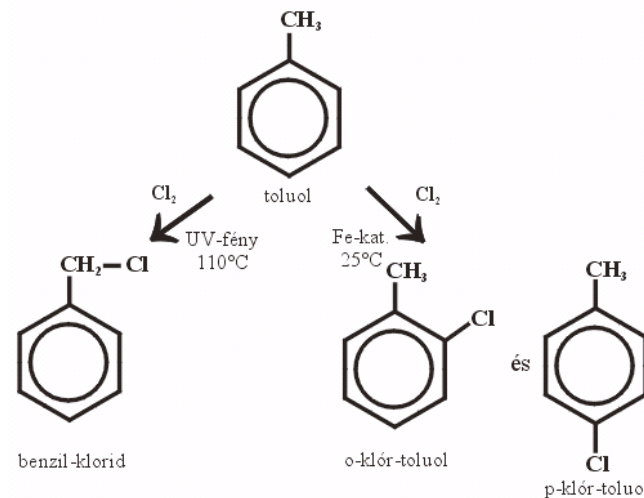
<https://www.youtube.com/watch?v=vtWp45Eewtw>

Klór

Tipikus reakciói:

- $\text{H}_2 + \text{Cl}_2 = 2 \text{HCl}$
- $2 \text{P} + 5 \text{Cl}_2 = 2 \text{PCl}_5$
- Egymással is képesek reakcióba lépni. Standard redoxpotenciáljuk a csoportban $\text{F} \rightarrow \text{I}$ irányba csökken. Így a nagyobb S.R.P. képesek a másik halogenid ionnal reagálni.
- $\text{Cl}_2 + \text{Br}_2 = 2 \text{ClBr}$
- $\text{Cl}_2 + 2 \text{K}(\text{Br}/\text{I}) = 2 \text{KCl} + \text{Br}_2/\text{I}_2$
- Fémekkel is tud reagálni
- $3 \text{Cl}_2 + 2 \text{Al} = 2 \text{AlCl}_3$ (Milyen szerepet tölt be ebben a reakcióban?)
- Na/Fe/Cu
- $\text{Cl}_2 + 2 \text{NaOH} \leftrightarrow \text{H}_2\text{O} + \text{NaCl} + \text{NaClO} \rightarrow \text{Hipó}$
- $\text{Cl}_2 + \text{H}_2\text{O} \leftrightarrow \text{HCl} + \text{HClO}$
- Szerves vegyületek:
  - Szubsztitúció (metán, benzol, stb...)
  - Addíció (nyílt láncú telítetlenek)

Klór

Előállítás:

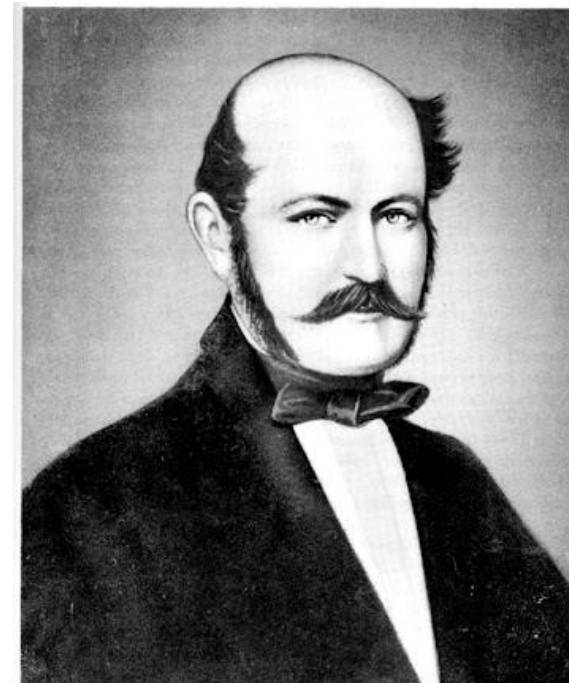
- Iparban: NaCl oldat elektrolízisével. Anód reakció: $2 \text{Cl}^- \rightarrow \text{Cl}_2 + 2 \text{e}^-$
- Miért kell elektrolízisnél Hg-katód, vagy membrán/diafragma?
- Laborban: $2 \text{KMnO}_4 + 16 \text{HCl} = 5 \text{Cl}_2 + 2 \text{KCl} + 2 \text{MnCl}_2 + 8 \text{H}_2\text{O}$

Felhasználás:

- Fertőtlenítő és fehéritő szerek: klór/hipó/klórmész (kalcium-hipoklorit) →

Semmelweis Ignác

- PVC → Poli-vinilklorid, $n \text{H}_2\text{C}=\text{CHCl} \rightarrow [-\text{CH}_2-\text{CHCl}-]_n$
- Szervetlen kloridok előállítása (HCl, fém-klorid)

Semmelweis

Bróm

Tipikus reakciói:

- Szerves vegyületekkel, pl.: addíció és szubsztitúció
- Egyéb halogénekre jellemző általános reakciók

Előállítás:

- Iparban: Elektrolízissel
- Laborban: Klórral bromidokból

Felhasználás:

- Telítetlenség kimutatására szerves vegyületeknél
- Régebben fényképészetben (AgBr)
- Oxidálószerként

Nem a legbarátságosabb vegyület, ezért ennyi elég.

https://www.youtube.com/watch?v=Slt3_5upuSs

Jód

Tipikus reakciói:

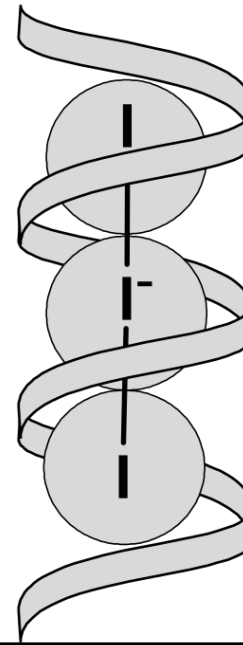
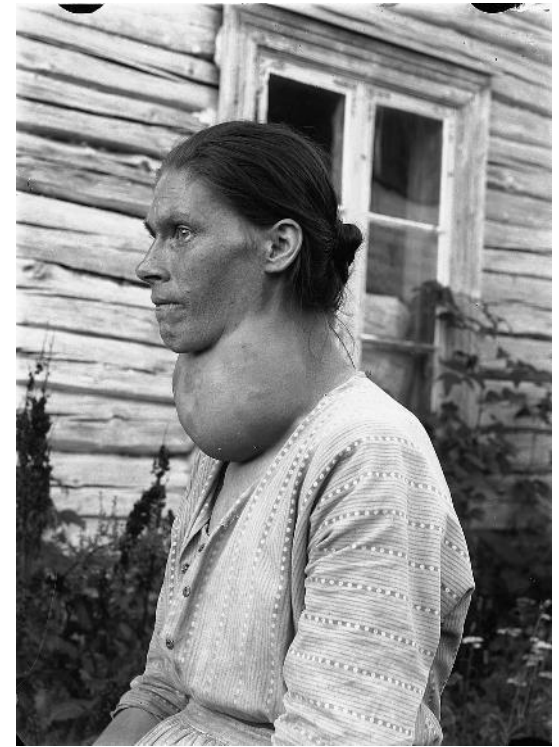
- Keményítővel való „reakciója”
- Oxidáló és redukáló szerként is használatos
- $\text{H}_2\text{O}_2 + 2 \text{I}^- + 2 \text{H}^+ = \text{I}_2 + 2 \text{H}_2\text{O}$
- $2 \text{Fe}^{3+} + 2 \text{KI} = 2 \text{Fe}^{2+} + \text{I}_2$

Előállítás:

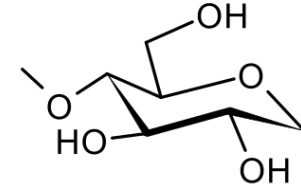
- Iparban: Elektrolízissel
- Laborban: Klórral jodidokból, jodátokból redukcióval

Felhasználás:

- Fertőtlenítőszerként (Betadine)
- Keményítő kimutatása
- Rendkívül fontos élettani szerep
(Hiányában/Többletében → Golyva)

Amylosehelice with the
glucose-monomerunit:

<https://www.youtube.com/watch?v=GP8jJgzEmwE>

Asztácium

Tenesszium

<https://www.youtube.com/watch?v=1RGIXh9eC5E>

Bármi kérdés?

